

رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای و سرمایه اجتماعی در دانشجویان علوم پزشکی ایران

مهناز صلیح^۱، جواد یوسفی لینی^{۲*}، بهار خسروی^۳، اسماعیل فتاحی^۴، صدیقه رستاقی^۵

۱. استاد گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۲. دانشجوی دکتری آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۳. کارشناسی ارشد مطالعات زنان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران
۴. دانشجوی دکتری آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۵. دانشجوی دکتری گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۱۲

زمینه و هدف سرمایه اجتماعی یکی از متغیرهای اثرگذار بر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سلامت جامعه است. هدف پژوهش حاضر بررسی رسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای و سرمایه اجتماعی در دانشجویان علوم پزشکی ایران بود.

مواد و روش‌ها این مطالعه از نوع مقطعی است. جامعه آماری پژوهش شامل تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۷ است که تعداد ۳۶۷ نفر به صورت تصادفی و با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی دلاویز (۱۳۸۴) به همراه تعدادی از متغیرهای زمینه‌ای استفاده شد. برای بررسی اعتبار و پایایی پرسش‌نامه به ترتیب از اعتبار صوری و آلفای کرونباخ بهره گرفته شد. همچنین برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS (نسخه ۲۱) و نیز از آزمون‌های تحلیل واریانس یک طرفه، تی مستقل و ضریب هم‌بستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها سرمایه اجتماعی در این پژوهش با میانگین ۵۴/۹۱ در سطح متوسطی قرار داشت. نتایج نشان داد دانشجویان در بُعد اعتماد با میانگین ۱۰/۹۷ کمترین میزان و در بُعد مشارکت گروهی با میانگین ۱۷/۴۷ دارای بیشترین میزان سرمایه اجتماعی بودند. همچنین بین متغیرهای سن، دانشکده، جنسیت و وضعیت تأهل با سرمایه اجتماعی رابطه معناداری یافت نشد؛ اما متغیرهای وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی و وضعیت سکونت رابطه معناداری با سرمایه اجتماعی داشت.

نتیجه‌گیری ارتقای سرمایه اجتماعی دانشجویان باید در بُعد اعتماد از اهداف اصلی مسئولان دانشگاه قرار بگیرد و همچنین وضع سکونت و اشتغال دانشجویان بهبود یابد.

کلیدواژه‌ها:

سرمایه اجتماعی، دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

۱. مقدمه

است که باعث فعالیت جمعی مردم می‌شود و رشد و توسعه این فعالیت‌ها را در چارچوب توجه به اصول علوم اجتماعی رقم می‌زند. از این رو سرمایه اجتماعی نمی‌تواند در خلأ وجود داشته

اصطلاح سرمایه اجتماعی را اولین بار هانیفان در سال ۱۹۱۶ به کار برد. [۱] سرمایه اجتماعی مجموعه‌های هنجارها و شبکه‌هایی

* نویسنده مسئول: جواد یوسفی لینی

نشانی: تهران، دانشگاه علوم پزشکی ایران، مرکز تحقیقات ارتقای سلامت

تلفن: ۰۹۳۰۷۰۲۵۴۶۶

رایانه: j.yousefi28@yahoo.com

شناسه ORCID: 0000-0002-9612-9145

شناسه ORCID نویسنده اول: 0000-0001-7839-8010

مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۲۷، شماره ۱، فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۹، ص ۱۱۳-۱۲۰

آدرس سایت: <http://jsums.medsab.ac.ir> رایانامه: journal@medsab.ac.ir

شاپای چاپی: ۱۶۰۶-۷۴۸۷

صورت گرفته در رشته‌های مختلف مانند جامعه‌شناسی، اقتصاد، علوم سیاسی، بهداشت عمومی [۱۹]، علوم کامپیوتر [۲۱] و رهبری و مدیریت [۲۲] نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی به سلامت و تندرستی مربوط می‌شود؛ هرچند این مطالعات به صورت جداگانه و نامنظم انجام شده است. [۱۹] سرمایه اجتماعی نقش مهمی در بقا و موفقیت هر سازمانی دارد و در موقعیت‌های مختلف اثبات شده که سرمایه اجتماعی موجب اطلاعات، منافع یادگیری و همکاری بوده است. [۲۳]

بیشتر محققان حوزه آموزش بر ضرورت به رسمیت شناختن سرمایه اجتماعی در جهت بهبود پیشرفت تحصیلی فراگیران تأکید کرده‌اند. [۲۴-۲۷] بنابراین وجود سرمایه اجتماعی بالا در بین دانشجویان و دانش‌آموزان می‌تواند باعث پیشرفت تحصیلی و موفقیت آن‌ها شود. [۲۸-۲۹] پس تعیین و ارزیابی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان از اهمیت زیادی برخوردار است. بنابراین هدف این پژوهش تعیین میزان سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران و عوامل مرتبط با آن است.

۲. مواد و روش‌ها

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری تحقیق را هم تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۷ تشکیل می‌دهد که تعداد ۳۶۷ نفر به صورت تصادفی و با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از پرسش‌نامه استاندارد سرمایه اجتماعی دلاویز (۱۳۸۴) به همراه تعدادی از متغیرهای زمینه‌ای استفاده شد.

پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی دلاویز (۱۳۸۴) حاوی ۲۷ سؤال و ۴ خرده‌مقیاس اعتماد، مشارکت گروهی، مشارکت در اجتماع محلی و روابط در شبکه‌های اجتماعی است روش نمره گذاری این پرسش‌نامه براساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت است که نمره سؤالات ۱۸، ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس و بقیه سؤالات به ترتیب کاملاً موافقم (۴) و کاملاً مخالفم (۰) نمره گذاری شده و نمره کل این آزمون ۱۰۸ است. [۳۰] در تحقیق دلاویز، میزان پایایی این پرسش‌نامه براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شده است. در این پژوهش نیز، قبل از جمع‌آوری داده‌های اصلی پرسش‌نامه بین ۳۰ نفر از دانشجویان پخش شد و بعد از گردآوری آن، آلفای کرونباخ آن ۰/۷۸ به دست آمد که مقدار مطلوبی است و پایا بودن پرسش‌نامه را نشان می‌دهد. برای بررسی اعتبار هم از اعتبار صوری بهره گرفته شد. پرسش‌نامه در اختیار گروهی از متخصصان آموزش بهداشت و

باشد. با توجه به اینکه ماهیت و میزان تعاملات بین جوامع باعث درک بهتری از چشم‌انداز توسعه و پیشرفت هر جامعه‌ای می‌شود، این استدلال وجود دارد که سرمایه اجتماعی می‌تواند باعث حمایت از قشر فقیر و ضعیف جامعه شود و خطرات و آسیب‌پذیری افراد این قشر را کاهش دهد. برای مثال مهم‌ترین سرمایه اجتماعی در محل کار در نبود مکانیسم‌های رسمی بیمه و ابزارهای مالی، استفاده افراد فقیر از ارتباطات اجتماعی است که ابزار اصلی محافظت‌کننده در برابر خطرات و آسیب‌پذیری آنان محسوب می‌شود. [۲]

سرمایه اجتماعی مفهومی پیچیده، چندبعدی و فرارشته‌ای است که اخیراً مورد توجه بسیاری از شاخه‌های علوم انسانی قرار گرفته است [۳-۴] و به نوعی آن را اکسیر و درمان‌بخش دردهای جامعه می‌دانند. نظریه پردازان مختلف تعاریف متفاوتی از سرمایه اجتماعی ارائه کرده‌اند. پاتنام سرمایه اجتماعی را شامل شبکه‌های اجتماعی، ارتباط متقابل و اعتماد می‌داند که می‌تواند کارایی جامعه را افزایش دهد [۵]؛ کلمن آن را تسهیل‌کننده کنش‌های فردی و جمعی می‌خواند [۶]؛ فوکویاما آن را توانایی کار مشترک به منظور دستیابی به اهداف مشترک تعریف می‌کند. [۷] اما به طور کلی می‌توان سرمایه اجتماعی را در قالب چهار بُعد کلی اعتماد، مشارکت، صداقت و عدم انحرافات اجتماعی تعریف کرد. [۸]

درواقع آنچه در سرمایه اجتماعی و مفهوم آن نهفته است، سرمایه‌گذاری در روابط اجتماعی، افزایش و به اشتراک گذاشتن منابع در روابط اجتماعی برای تسهیل کنش جمعی و گسترش اعتماد و بده‌بستان در جامعه است؛ از این رو روابط اجتماعی بستر اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی محسوب می‌شود. [۹]

سرمایه اجتماعی از راه‌های گوناگون بر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سلامت جامعه اثرگذار است [۱۰-۱۲] و درواقع یکی از تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت است که بر اختلالات روانی، استرس و مرگ‌ومیر نیز مؤثر بوده است. [۱۳-۱۴] امروزه سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند [۱۵]؛ زیرا بستر مناسبی برای بهره‌روی از سایر سرمایه‌ها فراهم می‌کند و راهی برای موفقیت در تمام جنبه‌های زندگی افراد است. [۱۶] نظام‌های آموزشی یکی از کانون‌های مهم شکل‌گیری سرمایه اجتماعی است. [۱۷]

باوجود اهمیت زیاد سرمایه اجتماعی [۱۸-۲۰] و نقش پیشگویی‌کنندگی آن در سلامت و رفاه مردم در جوامع توسعه یافته، همچنان در کشورهای در حال توسعه مطالعات بسیار اندکی درباره آن انجام شده است. [۱۹] از سوی دیگر تحقیقات

کارشناسی، ۳۷/۹ درصد کارشناسی ارشد و ۱۹/۱ درصد در مقطع دکتری تحصیل می‌کردند. ۳۷/۱ درصد مرد و ۶۲/۹ درصد زن بودند. ۲۰/۷ درصد شاغل و ۷۹/۳ درصد بیکار بودند. ۳۷/۱ درصد متأهل و ۶۲/۹ درصد مجرد بودند. دانشکده بهداشت با ۲۰ درصد کل دانشجویان، بیشترین شرکت‌کننده را داشت.

میانگین سرمایه اجتماعی در این پژوهش ۵۴/۹۱ است. در جدول ۱، میانگین ابعاد سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان آمده است که نتایج نشان می‌دهد دانشجویان در بُعد اعتماد کمترین میزان و در بُعد مشارکت گروهی بیشترین میزان سرمایه اجتماعی را داشتند.

علوم اجتماعی قرار داده شد و نظرات آن‌ها اعمال گردید. داده‌های این پژوهش به کمک نرم‌افزار SPSS (نسخه ۲۱) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین برای تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی مثل فراوانی، میانگین، گرایش به مرکز، انحراف معیار و واریانس استفاده شد و برای بررسی رابطه فرضیه‌ها آزمون‌های تحلیل واریانس یک‌طرفه، تی مستقل و هم بستگی پیرسون به کار رفت.

۳. یافته‌های پژوهش

در این پژوهش، ۳۶۷ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۶ سال بود. ۴۳ درصد در مقطع

جدول ۱. ابعاد سرمایه اجتماعی و میانگین ابعاد و انحراف معیار

متغیر	ابعاد	وضعیت	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
اعتماد		کم	۳۶۷	۱۰۰/۰	۱۰/۹۷	۲/۱۴
		متوسط	۰	۰		
		زیاد	۰	۰		
مشارکت گروهی		کم	۸۹	۲۴/۳	۱۷/۴۷	۳/۹۲
		متوسط	۲۷۸	۷۵/۷		
		زیاد	۰	۰		
مشارکت در اجتماع محلی		کم	۹۶	۲۶/۲	۱۴/۲۲	۱/۳۸
		متوسط	۲۷۱	۷۳/۸		
		زیاد	۰	۰		
روابط در شبکه		کم	۵۳	۱۴/۴	۱۲/۲۵	۲/۴۶
		متوسط	۳۱۴	۸۵/۶		
		زیاد	۰	۰		

نتایج آزمون تی مستقل در جدول ۲ نشان داد که بین وضعیت تأهل و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود نداشت ($p > 0.05$)؛ بدین معنا که میانگین سرمایه اجتماعی بین دو گروه متأهل و مجرد تفاوت معناداری نداشت.

برای بررسی رابطه بین سن دانشجویان و سرمایه اجتماعی از ضریب هم‌بستگی پیرسون استفاده شد و با توجه به اینکه سطح معناداری ۰/۰۵ و بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بود، بین این دو ارتباط معناداری وجود نداشت.

جدول ۲. آزمون رابطه تأهل و سرمایه اجتماعی

p-value (2-tailed)	Df	T	p-value	F	
۰/۱۰	۳۶۵	۱/۶۳	۰/۶۱	۰/۲۵	برابری واریانس دو گروه
۰/۱۰	۲۸۷/۶۷	۱/۶۴			نابرابری واریانس دو گروه

۸۱/۳۹۰ نسبت به دانشجویان غیرخوابگاهی با میانگین ۷۹/۸۵۰ از سرمایه اجتماعی بیشتری برخوردارند (جدول ۳-۴).

نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین سرمایه اجتماعی دانشجویان بر حسب محل سکونت متفاوت است ($p < 0.05$)؛ به طوری که دانشجویان ساکن خوابگاه با میانگین

جدول ۳. آزمون رابطه محل سکونت و سرمایه اجتماعی

p-value (2-tailed)	Df	t	p-value	F	
0/37	282/145	-۰/۹۶۳	۰/۰۰۱	۲۵۰/۲	برابری واریانس دو گروه
0/03	365	-۰/۹۶۳			نابرابری واریانس دو گروه

جدول ۴. جدول میانگین و انحراف معیار سرمایه اجتماعی در دو گروه خوابگاهی و غیر خوابگاهی

گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
خوابگاهی	۲۳۱	۸۱/۳۹۰	۱/۳۶۷
غیر خوابگاه	۱۳۶	۷۹/۸۵۰	۱/۴۴۸

برای بررسی رابطه دانشکده محل تحصیل دانشجویان و سرمایه اجتماعی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد که نتایج آن نشان داد میانگین سرمایه اجتماعی در بین دانشکده‌های مورد بررسی، به لحاظ آماری تفاوت معناداری نداشت (جدول ۵).

جدول ۵. رابطه دانشکده محل تحصیل و سرمایه اجتماعی

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	F	p-value
دانشکده بهداشت	۵۴/۲۵	۷/۶۴	۱/۲۱۸	۰/۰۲۹
دانشکده پزشکی	۵۵/۵۰	۷/۵۶		
دانشکده پیراپزشکی	۵۶/۱۷	۸/۹۶		
دانشکده توانبخشی	۵۶/۹۳	۷/۳۴		
دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان	۵۳/۸۴	۷/۶۳		
دانشکده فناوری‌های نوین پزشکی	۵۳/۶۳	۳۷/۶		
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی	۵۴/۲۹	۸/۰۹		
N=۳۶۷				

نتایج آن در جدول ۶ آمده است.

برای بررسی رابطه مقطع تحصیلی و سرمایه اجتماعی دانشجویان از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد که

جدول ۶. آزمون رابطه مقطع تحصیلی و سرمایه اجتماعی

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	F	p-value
کارشناسی	۶۷/۹۷۸	۱۵/۵۸	۰/۱۶۶	۰/۰۰۰
کارشناسی ارشد	۷۷/۹۷۱	۱۳/۶۰۸		
دکتری	۸۲/۳۱۴	۱۷/۵۱۸		
تعداد = ۳۶۷				

معناداری داشت. در جدول ۷، نتایج تحلیل تعقیبی گویای آن است که میانگین سرمایه اجتماعی در دانشجویان دکتری بیشتر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد است.

همان طور که جدول فوق نشان داد، مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است؛ بدین معنا که میانگین سرمایه اجتماعی در بین مقاطع تحصیلی مورد بررسی، به لحاظ آماری تفاوت

جدول ۷. نتایج تحلیل تعقیبی شفه

گروه	گروه	تفاوت میانگین	p-value
کارشناسی	کارشناسی ارشد	۳/۸۶	۰/۰۷۶
کارشناسی	دکتری	۸/۷۸	۰/۰۰۰
کارشناسی ارشد	دکتری	۴/۳۴	۰/۰۸۶

سطح معناداری (sig) بیشتر از مقدار ۰/۰۵ است؛ پس میانگین سرمایه اجتماعی بین دو گروه زن و مرد تفاوت معناداری نداشت.

برای بررسی رابطه جنسیت و سرمایه اجتماعی دانشجویان از آزمون تی مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۸ نشان داد

جدول ۸. آزمون رابطه جنسیت و سرمایه اجتماعی

p-value (2-tailed)	Df	T	p-value	F	
۰/۸۱	۳۶۵	-۰/۲۳۲	۰/۷۴	۰/۱۰۹	برابری واریانس دو گروه
۰/۸۱	۳۴۸/۸۵	۱/۹۰			نابرابری واریانس دو گروه

که دانشجویان شاغل از سرمایه اجتماعی بیشتری برخوردار بودند (جدول ۹).

نتایج آزمون تی مستقل نشان داد میانگین سرمایه اجتماعی بین دو گروه بیکار و شاغل تفاوت معناداری داشت؛ بدین صورت

جدول ۹. آزمون رابطه وضعیت اشتغال و سرمایه اجتماعی

p-value (2-tailed)	Df	T	Sig p-value	F	
۰/۳۰	۳۶۵	۵/۵۲۶	۰/۰۲	۵/۵۰۰	برابری واریانس دو گروه
۰/۳۶	۱۳۷/۶۱۴	۱/۷۰۲			نابرابری واریانس دو گروه

مجرد سرمایه اجتماعی بالاتری داشتند.

همچنین بین محل سکونت و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود داشت؛ به این ترتیب که سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان ساکن خوابگاه بیشتر از دانشجویان غیرخوابگاهی بود که با پژوهش‌های مرادیان سرخکلایی و همکاران [۳۵]، فولادیان [۳۶] و رضایی و همکاران [۳۸] هم‌راستا بود. دانشجویان ساکن خوابگاه به دلیل نبود نظارت خانواده‌ها، آزادی‌های بیشتری دارند و همین مسئله موجب می‌شود روابط اجتماعی گسترده‌تری در محیط دانشگاه و خارج از آن داشته باشند. همچنین به سبب داشتن اوقات آزاد بیشتر، خواهان مشارکت زیادتر در فعالیت‌های اجتماعی و کانون‌های فرهنگی دانشگاه هستند که همین مسئله منجر به افزایش سرمایه اجتماعی در آن‌ها می‌شود.

از دیگر نتایج پژوهش این بود که بین دانشکده محل تحصیل و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود نداشت که با پژوهش فولادیان [۳۶] همخوانی داشت؛ ولی در پژوهش سام‌آرام و همکاران [۱۵] میانگین میزان سرمایه اجتماعی دانشجویان در دانشگاه علامه طباطبائی در دانشکده اقتصاد بیشترین میزان و در دانشکده حقوق و علوم سیاسی کمترین میزان را داشت که ممکن است ناشی از رشته تحصیلی، نحوه مدیریت و عوامل دیگر باشد.

همچنین بین سطح تحصیلات دانشجویان و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری کشف شد؛ به عبارت دیگر میانگین سرمایه اجتماعی در دانشجویان مقطع دکتری بیشتر از دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد بود که با پژوهش غریبی و همکاران [۴۰] همخوانی داشت. اما در پژوهش صالحی امیری و باباشمسی [۴۱]، سرمایه اجتماعی دانشجویان مقطع کارشناسی بیشتر از دانشجویان مقاطع بالاتر بود. دانشجویان مقطع دکتری به دلیل داشتن تجارب بیشتر و

۴. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که در ابعاد سرمایه اجتماعی دانشجویان در بُعد اعتماد کمترین میزان و در بُعد مشارکت گروهی از بیشترین میزان برخوردارند. با توجه به اینکه اعتماد اجتماعی از عناصر ضروری برای تقویت همکاری و نیز یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار در روابط و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است [۳۱-۳۲]، پایین بودن آن در بین دانشجویان منجر به کاهش روابط آن‌ها می‌شود که این مسئله خود می‌تواند پیشرفت تحصیلی‌شان را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین عدم اعتماد و نداشتن ارتباطات و تعاملات بین فردی مناسب بین دانشجویان و دانش‌آموزان باعث افزایش گرایش آن‌ها به رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی دیگری می‌شود. [۳۳-۳۴] در پژوهش مرادیان سرخکلایی و همکاران [۳۵]، دانشجویان تهران کمترین میزان سرمایه اجتماعی را در بُعد مشارکت در اجتماع محلی و بیشترین میزان را در حیطه ارتباط با دوستان و خانواده کسب کرده بودند. در پژوهش فولادیان [۳۶] نیز اعتماد در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی مشهد در حد متوسط و همکاری و مشارکت آن‌ها در حد پایین بود.

نتایج پژوهش نشان داد که بین سن و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد که با پژوهش فولادیان [۳۶] و افغانی‌مقدم و همکاران [۳۷] همخوانی داشت؛ ولی با پژوهش‌های رضایی و همکاران [۳۸] و صالحی‌امیری و همکاران [۳۲] تناسب نداشت. دلیل این ناهمخوانی تفاوت در محیط پژوهش و نمونه‌های مورد پژوهش است.

براساس نتایج پژوهش، بین وضعیت تأهل و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد؛ به عبارت دیگر سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان مجرد و متأهل تفاوت معناداری ندارد که با پژوهش مرادیان سرخکلایی و همکاران [۳۵] همسو بود؛ ولی در پژوهش باقری‌یزدی [۳۹] دانشجویان

وضعیت سکونت و اشتغال دانشجویان در مرکز توجه باشد. سرمایه اجتماعی علاوه بر اینکه از متغیرهای اثرگذار بر سلامت روانی و اجتماعی دانشجویان است، در ارتقای سطح پیشرفت علمی و اجتماعی آن‌ها نیز مؤثر خواهد بود. بنابراین توجه به سرمایه اجتماعی دانشجویان و ارتقای آن باید یکی از اهداف اصلی مسئولان دانشگاه و جامعه باشد. درکل با ایجاد محیطی سرشار از اعتماد و اطمینان در فضای دانشگاه و بین دانشجویان و مسئولان، برگزاری اردوهای فرهنگی و تفریحی، ایجاد گروه‌های فرهنگی مختلف در دانشگاه و تشویق مادی و معنوی دانشجویان برای حضور در آن‌ها، برگزاری مراسم مختلف مذهبی و قومی در خوابگاه و دانشگاه و واگذاری کارهای مربوط به آن به دانشجویان، برگزاری مسابقات ورزشی، پرداخت کمک هزینه مالی به دانشجویان و ایجاد کارهای پاره‌وقت می‌تواند در جهت ارتقای سرمایه اجتماعی دانشجویان گام برداشت.

تشکر و قدردانی

از تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، سپاس‌گزاریم.

موقعیت اجتماعی، مرادفات بیشتری دارند و احتمال حضور یافتن آن‌ها در محیط‌های کاری و غیرکاری زیادتر است که این خود می‌تواند بر سرمایه اجتماعی آن‌ها مؤثر باشد. همچنین دانشجویان مقطع دکتری در وزارت بهداشت ماهیانه مقداری کمک‌هزینه مالی دریافت می‌کنند که در کاهش دغدغه مالی، پرداختن به مسائل و کارهای مورد علاقه و حضور در گروه‌هایی که منجر به بالا رفتن سرمایه اجتماعی می‌شود، اثرگذار باشد. نتایج پژوهش نشان داد که بین جنسیت و سرمایه اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود نداشت که با پژوهش‌های فولادیان، میرفردی و ولی‌نژاد همخوانی داشت. [۴۲، ۳۶]

بین وضعیت اشتغال دانشجویان و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت؛ یعنی سرمایه اجتماعی دانشجویان شاغل بیشتر از دانشجویان غیرشاغل بود. داشتن شغل باعث بالا رفتن اعتماد به نفس فرد می‌شود که خود می‌تواند موجب حضور گسترده‌تر در فضاها و گروه‌های اجتماعی شود. همچنین موجب افزایش مشارکت رسمی، آگاهی و توجه بیشتر به امور عمومی و درکل افزایش سرمایه اجتماعی می‌شود. [۴۳]

ارتقای سرمایه اجتماعی دانشجویان در بُعد اعتماد باید از اهداف اصلی مسئولان دانشگاه قرار بگیرد. همچنین بهبود

References

- Poolev I, Cohen L, Pike L. Can sense of community inform social capital? *The Social Science Journal*. 2005; 42(1): 71-79
- Woolcock M, Narayan D. Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The world bank research observer*. 2000; 15(2): 225-249
- Lotfali K, Ghaffari M, Haghghian M. The relationship between social capital and altruism and the ethical attitudes of physicians. *Iranian Journal of Ethics and Medical History*. 2014; 4(6): 80-91. (Persian)
- Tashakor Z, Moini M, A Look at Social Capital and Development. *Social Welfare Quarterly*. 2002; 1 (4): 25-42. (Persian)
- Putnam R. *Democracy and Civil Traditions*, Translated by Mohammad Taqi Dolfrooz, Tehran: Pashay Salam Publisher; 2002. (Persian)
- Coleman C. *Social Opinion Foundations*. Translated by Manouchehr Saboori, Tehran: Nashr-e-Niya Publishers; 1990. (Persian)
- Fukuyama F. *Social Capital and Its Preservation*, Translation by Gholam Abbas Tavassoli, Tehran: Publication of Iranian Society; 1990. (Persian)
- Sadeghi Shahdani M, Maghsoudi H R. Measurement of Social Capital in Provinces of the Country Using Analytical Hierarchy Process. *Political Knowledge*. 2010; 6(2): 139-176. (Persian)
- Torkzadeh J, Mohammad M. Formulation and presentation of an integrated model of social capital and its outcomes. *Quarterly Journal of Police Management Researches*. 2012; 7(3): 413-434. (Persian)
- Khajeh Nouri B, Parnivan L, Hemat S. A study on the relationship between social capital, cultural capital and social identity (case study: the youths of the city), *National Studies*. 2014; 15(1) (Persian)
- Navabakhsh M, Rezaei M, Rahimi M. An investigation on the relationship between citizens' trust and their social cooperation (case study: Ilam city). *City Sociological Studies (City Studies)*. 2014; 4(10): 1-27. (Persian)
- Firoozabadi S, Imani Iajami H. Social capital and socioeconomic development in the metropolitan city of Tehran, *The Scientific and Research Seasonal Journal of Social Welfare*. 2006; 6(23): 197-224. (Persian)
- Lochner K, Kawachi I, Kennedy BP. Social capital: a guide to its measurement. *Health Place*. 1999; 5(4): 259-70.
- Jarama Alvan SL, Belgrave FZ, Zea MC. Stress, social support and college adjustment among Latino students. *Cult Divers Ment Health*. 1996; 2(3): 193-203.
- Sam Aram E, Khaksari Rafsanjani A, Alizadeh Gh, Hosseini Haij Bakdadeh SA. Investigating the Factors Affecting the Size of Social Capital in Allameh Tabataba'i University, *Journal of Social Sciences*. 2010; 17(51): 39 -80. (Persian)
- Rimaz S, Moradi Y, Abolghasemi J. Explore the factors affecting components of social capital in female-headed households by using path analysis. *Razi Journal of Medical Sciences*. 2015; 22(134): 83-76. (Persian)
- Mohammadi M A, Shabanali Fami H, Kalantari K, Rostami F. Determination of appropriate indicators for measuring social capital in the ranking of agricultural colleges. *Journal of Social Welfare*. 2010; 10(37): 351-382. (Persian)
- Woolcock M. Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*. 1998; 27: 151-208.
- Musalua J. Social capital and health in Kenya: A multilevel analysis. *social Science and Medicine*. 2016; 167: 11-19
- Nakagawa Y, Shaw R. Social Capital: A Missing Link to Disaster Recovery. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*. 2004; 22(1): 5-34.
- Yang X, Li G. Factors influencing the popularity of customer-generated content in company-hosted online co-creation community: A social capital perspective. *Computers in Human Behavior*. 2016; 64 :760-

768

- Akram T, Lei S, Hussain ST, Haider MJ, Akram MW. Does relational leadership generate organizational social capital? A case of exploring the effect of relational leadership on organizational social capital in China. *Future Business Journal*. 2016; 2(2): 116-126
- [22]. Eng S. Social capital and academic achievement among children in Cambodia: A close look at family. Ph. D. thesis, Texas Tech University. 2009.
- [23]. Indre M, Mark E. Dynamics of Social Capital and Their Performance Implications: Lessons from Biotechnology Start-ups. *Administrative Science Quarterly*. 2006; 51 (2):262.
- [24]. Prado J M. Comparing educational trajectories of two Chinese students and one Latina student, a social capital approach. *The High School Journal*. 2009; 92 (2): 14-27.
- [25]. Schlee BM, Mullis AK, Shriner M. Parents social and resource capital: Predictors of academic achievement during early childhood. *Children and Youth Services Review*. 2009; 31: 227-234.
- [26]. Roger DG. Relational networks, social trust and norms: A social capital perspective on student's chances of academic success. *Educational evaluation and policy analysis*. 2003; 25 (1): 59-74.
- [27]. Westwood M J, Barker M. Academic achievement and social adaptation among international students: A comparison groups study of the peer-pairing program, *International Journal of Intercultural Relations*. 1990; 14(2): 251-263.
- [28]. Nathan D M. Social Capital, Academic Achievement, and Postgraduation Plans at an Elite, Private University. *Sociological Perspectives*. 2009; 52(2): 185-210.
- [29]. Delaouz A. The study of the role of social capital in the attitude toward political development among Mariwan teachers. Master's thesis of Social Sciences Research, Tabriz University. (2005). (Persian)
- [30]. Shiri N, Khoshmaram M, Rostami F, Mirkzadeh AA. The Role of Social Capital in Students' Academic Achievement: A case Study of agricultural students from Razi University. *Journal of Educational Measurement & Evaluation Studies*. 2014; 4(6): 55-83. (Persian)
- [31]. Kiyamarati A, Momeni S. A Study of the Relationship between Social Capital and Happiness with Academic Achievement in High School Girl Students. *Journal of Psychology of School*. 2013; 1(1): 119-130. (Persian)
- [32]. Curran EM. the relationship between social capital and substance use by high school students. *Journal of alcohol & drug education*. 2007; 7(2): 59-73.
- [33]. Kolaei MR, Ghasemi V, Ansari E. Investigating the Relationship of Social Capital with Student's Aggressive Behavior: Case Study of Male Students of Middle School in Isfahan, *World Academy of Science, Engineering and Technology. International Journal of Humanities and Social Sciences*. 2018; 12(6). (Persian)
- [34]. Moradian Sorkhkalaee M, Eftekhari Ardebili H, Rostami Z, Saiepour N. Social capital among Tehran University of Medical Sciences students in 2011. *J Health Syst Res*. 2014; 10(2): 267-258. (Persian)
- [35]. Fooladyan A. Study of the amount of social capital among university students Islamic Azad Mashhad. *Quarterly Journal of Jurisprudence and Civilization History*. 2009; 6(21):87-112. (Persian)
- [36]. Afghani Moghaddam F, Fattahi E, Amini A, Bidkhorji M. A Survey on Social Capital in the Students of Sabzevar University of Medical Sciences in 2016. *J Biomed*. 2016; 1(4): 10626.
- [37]. Rezaei F, Yaseri M, Jahangir L, Nedjat S A. Survey on Social Capital in the Students of Jahrom University of Medical Sciences in 2014. *J Rafsanjan Univ Med Sci*. 2016; 15(4): 296-306. (Persian)
- [38]. Bagheri Yazdi H. The Relationship between Social Capital and Risk-Taking Behaviors in Undergraduate students of Tehran's Allamah Tabatabaiee University. *Social Welfare*. 2011; 11(41): 223-50. (Persian)
- [39]. Gharibi H, Gholizade Z, Gharibi J. Predicting social capital of students based on background variables. *Social Welfare*. 2010; 2(2): 135-54. (Persian)
- [40]. Salehi Amiri R, Babashamsi A. Exploring University Students' Role on Promotion of Social Capital (Case study in Islamic Azad University, Central Tehran Branch). *J Cultural Management*. 2015; 9(27): 47-59. (Persian)
- [41]. Mir Fardi A, Vali Nejad A. Study of gender differences in the social context of studied students: Students at Yasouj University. *Journal of the Social and Family Cultural Council of Women and Family*. 2016; 18(71): 132-149. (Persian)
- [42]. Kasani K, Kasani A. Investigation of Effectives Factors upon the Formation of Social Capital among the Ilamian Youth. *Journal of Ardabil Health & Medical Sciences*. 2010; 1(2): 69-77. (Persian)

Investigating the Relationship between Demographic Variables and Social Capital Among Iranian Medical Students

Mahnaz Solhi¹, Javad yoosefi lebni^{2*}, Bahar Khosravi³, Esmail Fattahi⁴, Sedighe Rastaghi⁵

1. Professor, Department of Health Education and Promotion, Faculty of Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
2. PhD. Candidate. Health Education and Health Promotion, Faculty of Health, Iran University of Medical Sciences (IUMS), Tehran, Iran
3. Master of Women Studies, Faculty of Educational Science and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
4. PhD. Candidate. Health Education and Health Promotion, Faculty of Health, Iran University of Medical Sciences (IUMS), Tehran, Iran
5. PhD. Student of Biostatistics, Department of Biostatistics, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Abstract

Introduction: Social capital is one of the variables that influence the economic, social and health development of society. The purpose of this study was to examine the relationship between Demographic variables and social capital in Iranian medical students.

Materials and Methods: This is a cross-sectional study. The statistical population of this research includes all Iranian University of Medical Sciences students in 2018. 367 people were selected randomly using the Cochran sampling formula. In order to collect the data, the Delawiz social capital questionnaire (2005) was used along with a number of underlying variables. The validity and reliability of the questionnaire were used for face validity and Cronbach's alpha, respectively. Data were analyzed using by SPSS22 software one-way ANOVA, Pearson correlation coefficient and one-way ANOVA.

Results: Social capital in this research with a mean of 54/91 was at a moderate level. The results showed that students in the dimension of trust with the mean (10.97) were the lowest and in the group's participation with the average (17.47) had the highest social capital. No significant relationship was found between age, school, gender and marital status with social capital. But the variables of employment status, educational level and residence status had a significant relationship with social capital.

Conclusion: The promotion of social capital of students in the field of trust should be one of the goals of the university authorities and the improvement of the status of residence and employment for students should be considered.

Received: 2018/10/10

Accepted: 2018/11/12

Keywords: Social Capital, Students, Iran University of Medical Sciences.